

### مقدمه :

با عنایت به اینکه انسان در نظام آفرینش یک موجود بسیار پیچیده و ظریف و گرمی است، گزینش گری که می خواهد فردی را شناسایی و در نهایت احراز صلاحیت نماید باید بدانند انسان یک موجود باکرامت است و حرمت دارد و حریم و حدود او در تمام مراحل گزینش باید رعایت شود.

### اهمیت و ضرورت گزینش در نظام اسلامی :

اهمیت و ضرورت احراز صلاحیت افراد برای این است که حفظ نظام اسلامی واجب است، اعتقاد و التزام افراد به نظام اسلامی و اجرای احکام اسلامی زمینه رشد و استحکام و شکل گیری جامعه ی اسلامی می شود، نظام اسلامی یک امانت الهی است که به دست افراد متعهد و مؤمن سپرده شده است و باید افراد شناخته شده و اهل، امانت دار نظام الهی باشند.

بنابراین حفظ امانت، صلاحیت لازم دارد که اهمیت و ضرورت گزینش افراد در نظام اسلامی را روشن ساخته تا برای حفظ و پیشگیری از نفوذ بیگانگان و عوامل خارجی، جریان ها و احزاب معاند و مخالف - عناصر سودجو و قدرت طلب - افراد ناشایست و نالایق، اقدامات لازم و اولیه صورت گیرد.

خدا در قرآن مجید می فرماید:

« إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا » (نسا/ ۵۸)

( همانا خداوند به شما امر می کند که امانت ها را به اهلش بسپارید. )

یکی از مصادیق، امانت دادن مسئولیت ها در اداره جامعه است و معمولاً بدون گزینش تحقق این امر امکان پذیر نمی باشد و در کلام وحی و سیره پیامبر (ص) و

امیرمؤمنان حضرت علی (ع) قابل استنباط و استنتاج است. حضرت علی (ع) در فرمان معروف خود به مالک اشتر بر توجه و معیارها و ضرورت گزینش افراد تأکید دارد. از نظر اسلام، انسان مسلمان و مؤمن از قداست و حرمت خاصی برخوردار است، نقل است که رسول اکرم (ص) به کعبه نگاه می کرد و می فرمود : چه با عظمت هستی و حرمت تو چقدر زیاد است، ولی حرمت انسان مؤمن از حرمت تو بیشتر است، خداوند سوءظن به جان و مال انسان مؤمن را حرام نموده است. برای حفظ حرمت و قداست انسان مسلمان، برخی آیات و روایات محدوده ممنوعه ای را برای انسان ها پیش بینی نموده و احکام فقهی مشخصی در زمینه حرمت ورود در محدوده انسان معین کرده است. از طرفی بعضی از مأموریت ها برای احراز صلاحیت، مستلزم ورود به محدوده انسان است. لذا در گزینش افراد باید دانست موارد ممنوعه کجاست؟ و موارد استثناء کدام اند؟

### موارد ممنوعه :

۱- **بدگمانی و سوءظن:** قرآن کریم می فرماید: « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ » (حجرات/ ۱۲)

(ای کسانی که ایمان آورده اید از بسیاری از گمان ها بپرهیزید که پاره ای از گمان به یقین گناه است. )

پیامبر اکرم (ص) می فرمایند: خداوند تبارک و تعالی تجاوز به خون و مال مسلمانان را حرام فرموده و سوء ظن درباره او را جایز نشموده است.

امام علی (ع) می فرمایند: دورترین و میغوض ترین رعیت ها نزد تو آنها باشند که در امور مردم بیشتر از همه کنجکاوی و پیگیری می نمایند. زیرا در **حریم** عیب هایی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نگاهی به گزینش افراد

از نظر اسلام

تهیه و تألیف : حسین عباسی

است که ولی امر سزاوارترین مردم به پوشاندن آنهاست. پس افشا نکن چیزهایی را که در تو غائب و پنهان است. حضرت علی (ع) می فرماید: کار برادر مؤمن را به بهترین صورت توجیه کن، تا وقتی که خلاف آن برای تو ثابت شود و درباره کلمه ای که از دهان او خارج می شود تا آنگاه که امکان حمل به وجه صحیح وجود دارد سوءظن روا مدار.

آنچه از محتوای آیات و روایات در مورد سوءظن به دست می آید این است که سوءظن باعث بی اعتمادی عمومی، ضعف در روابط اجتماعی، عدم یک رنگی و همدلی و گسترش نفاق در جامعه می شود، سوءظن کارها را فاسد و شر را حاکم می سازد و از همه مهمتر، امنیت جامعه از بین می رود. در مقابل سوءظن، حسن ظن و گمان خیر وجود دارد که در قرآن مجید آیه ۱۲ سوره نور می فرماید: «چرا هنگامی که این (تهمت) را شنیدید، مردان و زنان با ایمان نسبت به خود گمان خیر نبردند؟ از مغنای این آیه نتیجه گیری می شود هر گاه گمان بدی نسبت به مسلمانی در ذهن ایجاد شد در عمل کوچکترین اعتنایی به آن نباید کرد، آنچه گناه است ترتیب اثر دادن به گمان بد می باشد.

**۲- تجسس:** در حقیقت گمان بد یا سوءظن عاملی است برای جستجوگری و جستجوگری عاملی است برای کشف اسرار و رازهای پنهانی مردم و اسلام هرگز اجازه نمی دهد که راز خصوصی افراد فاش شود.

**۳- غیبت:** هیچکدام از شما دیگری را غیبت نکنند، (و لا یغتب بعضکم بعضاً)

غیبت در غیاب افراد صورت می گیرد که همچون مردگان قادر بر دفاع از خویشان نیستند و این تشبیه بیانگر زشتی فوق العاده غیبت و گناه عظیم آن است. بنابراین گمان بر سر چشمه تجسس و تجسس موجب افشای عیوب و اسرار پنهانی و آگاهی بر این امور سبب غیبت می شود که اسلام همگی را نهی کرده است.

**۴- افشای اسرار:** سوره نور آیه ۱۹ می فرماید: کسانی که دوست دارند زشتکاری در میان آنان که ایمان آورده اند شیوع پیدا کند برای آنان در دنیا و آخرت عذابی پردرد خواهد بود.

رسول اکرم (ص) می فرماید: هر کس کار زشت دیگری را فاش کند مانند کسی است که آن عمل را مرتکب شده است.

#### **\*\* موارد استثنا :**

- تجسس: به معنی جستجوگری در امر خیر است. سوره یوسف آیه ۸۷ «پسرانم بروید و از یوسف و برادرش جستجو کنید.»

- دشمنی که با او مصالحه شده است: حضرت علی (ع) می فرماید: لکن احتیاط کن و مراقب باش از دشمن بعد از صلح، زیرا دشمن چه بسا به ظاهر تقرب به تو پیدا کند تا اینکه تو را غافلگیر نماید بنابراین سهل انگاری نکن و حسن ظن خودت را متهم کن.

- واگذار کردن مسئولیت های حساس: در موقع واگذار کردن مسئولیت های حساس به افراد، وظیفه است که به حسن ظن خود اعتماد نشود و برای کشف واقعیت فرد، تحقیق و تفحص نمود.

- اهل ریب: کسانی که نسبت به نظام و رهبری و مقدسات و ضروریات دین تردید و تشکیک می کنند و حرکات مشکوک و برانگیزنده مرتکب می شوند.

- کسانی که خود را در موضع تهمت قرار می دهند و با افرادی معاشرت می کنند که سابقه ی سوء دارد. حضرت علی (ع) می فرماید: هر کس خود را در موقعیتی قرار دهد که مورد تهمت واقع شود، پس سوءظن کننده را ملامت نکند. لذا رعایت احتیاط لازم است